

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av tullagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att de bestämmelser i tullagen som gäller personregister ändras. Bestämmelserna om tullverkets datasystem skall kompletteras. I lagen intas dessutom bestämmelser om ett nytt system som gäller identifiering av registreringsskyltar och containrar.

Det föreslås ytterligare att det i tullagen tas

in bestämmelser om teleövervakning och att förutsättningarna för teknisk observation preciseras samt att några enstaka ändringar som gäller utlämnande av uppgifter och erhållande av uppgifter ur vissa register görs.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Tullagens bestämmelser om personregister

Bestämmelserna om tullverkets personregister ingår i tullagen (1466/1994). På registren tillämpas dessutom även personuppgiftslagen (523/1999), om inte något annat bestäms i tullagen. Ett av personregistren är det undersöknings- och handräckningssystem som utgör en teknisk del av datasystemet för polisärenden. Det är ett permanent datasystem som drivs med hjälp av automatisk databehandling och som är avsett för tullverkets riksomfattande bruk. För systemet får tullverket samla in och i det registrera uppgifter som är nödvändiga för förebyggande och utredning av brott samt för åtalsprövning. Tullverket övergick i början av 2001 till detta datasystem för polisärenden (Patja) som inrikesministeriet utvecklat för polisen.

Relativt snart efter det att datasystemet tagits i bruk konstaterades att tullverket även bör ha tillgång till systemets arkivindex. En tidigare ändring av tullagen (241/2001) möjliggör inte detta. Avsikten är nu att avhjälpa denna brist genom att uppge även det arkivindex Patja som ingår i datasystemet för po-

lisärenden som ett av tullverkets personregister, på vilket tillämpas bestämmelserna i lagen om polisens personregister (509/1995) bl.a. när det gäller registrering och utplåning av uppgifter.

Sedan början av 1990-talet har det s.k. RIKI-systemet (ett system för brottsanmälningar) varit tullverkets system vid undersökning och handräckning. Trots att man övergått till att använda datasystemet för polisärenden behövs det tidigare undersöknings- och handräckningssystemet fortsättningsvis som arkivsystem och detta förutsätter att tullagens bestämmelser om personregister kompletteras. Arkivet inom tullverkets undersöknings- och handräckningssystem anges i tullagen vara ett av tullverkets personregister. Tullagen fogas bestämmelser om arkivsystemets syfte, innehåll och om hur länge uppgifterna skall sparas.

Systemet för identifiering av registreringsskyltar och containrar (Lipre) är ett nytt system som har utvecklats för att tjäna tullövervakningen. Systemet kan registrera hastigheten hos ett fordon som passerar en gräns, fordonets registreringsskyltar framifrån och bakifrån jämte landskod samt ta en färgbild framifrån och en svartvit bild framifrån och bakifrån. I fråga om lastbilar regi-

strerar systemet dessutom sidobilden, axeltrycket och containrarnas identifieringsmärken. Förutom uppgifter från tullens egna system kan man med den larmfunktion som ingår i Lipre-systemet även kontrollera eventuella uppgifter i polisens och gränsbevakningsväsendets system samt i det nationella Schengen-registret. Med hjälp av dessa uppgifter kan övervakningen effektiveras och rätta åtgärder vidtas. I systemet kan s.k. lokala sökningar registreras, vilket innebär att larmsystemet meddelar tullmyndigheterna när ett sådant fordon eller en sådan container som överensstämmer med den lokala sökningen befinner sig vid gränsövergångsstället. Personuppgiftslagen förutsätter att det i lagen finns noggranna bestämmelser om behandlig av personuppgifter, bl.a. om insamling, registrering, utlämnande, lagring och utplåning av uppgifter. Det föreslås att det till tullagen fogas bestämmelser om syftet med det nya systemet, om uppgifter som skall lagras samt om utplåning av dem ur systemet.

1.2. Tullagens bestämmelser om inhämtande av information

Genom en ändring av tullagen (331/1996) infördes bestämmelser om inhämtande av information. Bestämmelserna överensstämmer i väsentlig grad med motsvarande bestämmelser i polislagen.

Teleövervakning

Det föreslås att till tullagen fogas bestämmelser om teleövervakning. Genom teleövervakning enligt tullagen fås uppgifter för förhindrande och avslöjande av brott. Med stöd av tvångsmedelslagen (450/1987) är teleövervakning möjlig för utredande av brott. Den nuvarande situationen där en tullman inte kan få teleidentifieringsuppgifter ens för att avvärja ett grovt brott är inte tillfredsställande. Teleövervakning innebär inte rätt att avslöja hemligheten i innehållet i själva meddelandet genom t.ex. avlyssning eller bandning, utan det är fråga om att inhämta identifieringsuppgifter om telemeddelanden eller om att tillfälligt stänga en teleanslutning eller teleterminalanslutning. Bestämmelserna överensstämmer i väsentlig grad med mot-

svarande bestämmelser i polislagen. För att sända och ta emot ett telemeddelande behövs både i fråga om telefoner med fast anslutning och mobiltelefoner en teleanslutning och en teleterminalutrustning. Enligt gällande bestämmelser kan tillstånd för teleövervakning beviljas så att meddelanden som sänds med hjälp av en viss teleanslutning eller som tas emot till en viss teleanslutning övervakas. När det gäller telefoner med fast anslutning lämpar sig uttryckligen en teleanslutning som identifieringsgrund. Vilken teleterminalutrustning som är kopplad till de fast monterade ledarna saknar betydelse. När det gäller mobiltelefoner är situationen en annan. Förutom teleanslutningens SIM-kort kan mobiltelefonutrustningens IMEI-kod vara en ändamålsenlig grund för identifiering. En person som är misstänkt för ett brott kan i sin mobiltelefon använda SIM-kort som är registrerade i andra personers namn eller som betalats anonymt i förskott.

Med hänvisning till det som framförts ovan föreslås att till teleanslutningar fogas teleterminalutrustning att användas parallellt som grund för identifiering. Beslut om teleövervakning fattas av en domstol, om det inte på grund av sakens brådskande natur är nödvändigt att åtgärden vidtas utan dröjsmål, varvid undersökningsledaren eller den tullöverinspektör som är förman för bekämpning av tullbrott beslutar om övervakningen. Till teleövervakningen hör även rättskyddsmedel, för vilka redogörs i detaljmotiveringen.

Teknisk observation

Enligt tullagen förutsätter teknisk observation att det finns grundad anledning att förmoda att observationen kan ge uppgifter som behövs för avvärjande av ett brott. Teknisk observation har dock inte kunnat utnyttjas i tillräckligt hög grad, eftersom enligt ordalydelsen i 20 d § tullagen skall observationen bedrivas så, att såväl den tullman som utför den tekniska observation som den anordning som används för observationen skall befinna sig utanför det utrymme som skall observeras. Det har dock visat sig att bl.a. fordon ofta används som utrymmen i kriminell verksamhet. Bestämmelserna om förutsättningarna för teknisk observation föreslås bli ändra-

de så, att den anordning som används för den tekniska observationen kan placeras i det utrymme eller det fordon som den person som skall observeras befinner sig i. I enlighet med gällande lagstiftning får teknisk observation fortsättningsvis inte bedrivas i rum och utrymmen som används för stadigvarande boende. Eftersom ett rum eller utrymme som används för stadigvarande boende enligt den föreslagna bestämmelsen är förbjudet område för teknisk observation, är teknisk avlyssning i ett hotellrum eller i ett annat sådant rum alltså tillåtet. Det förutsätts dock att ett sådant rum eller utrymme inte används för stadigvarande boende. Till denna del bevaras gällande rättsläge, även om ordalydelsen i 1 mom. ändras från "hemfridskyddat område" till "ett rum eller utrymme som används för stadigvarande boende". Enligt förslaget fattar en domstol beslut om placeringen av en avlyssningsanordning i det utrymme som skall observeras. I brådskande fall har dock undersökningsledaren eller den tullöverinspektör som svarar för bekämpning av tullbrott beslutanderätt. Även till användningen av denna befogenhet hör en omedelbar domstolskontroll samt rättsskyddsmedel, för vilka redogörs senare i denna proposition.

2. Propositionens verkningar

2.1. Ekonomiska verkningar

Tullverkets kostnader för ibruktage av det arkivindex som ingår i datasystemet för polisärenden är ca 25 000 euro år 2002 och ca 41 500 euro år 2003.

Kostnaderna för utvecklandet av det system för identifiering av registreringsskyltar och containrar som skall tas i bruk i Vaalimaa är 500 000 euro, varav Europeiska gemenskapernas kommission har betalat 217 000 euro. Avsikten är att systemet skall tas i bruk även på de övriga gränsövergångsställena, varvid kostnaderna för användning kommer att vara ca 30 000 euro under de följande åren. Avsikten är även att man från systemet skall kunna rikta förfrågningar som gäller enskilda identifieringsobjekt till polisens register över beslagtagna fordon, datasystemet Schengen Information System (SIS) och gränsbevakningsväsendets system RTV/Vesta. De totala

kostnaderna för detta projekt är 100 000 euro.

2.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Propositionen har inga nämnvärda verkningar i fråga om organisation och personal.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet i samarbete med Tullstyrelsen. Utlåtande om propositionen har begärts hos inrikesministeriet, gränsbevakningsväsendet, justitieministeriet och dataombudsmannen. Inrikesministeriet hänvisar i sitt utlåtande till den ändring av polislagen som trädde i kraft den 1 mars 2001 och enligt vilken polisen ges ökade befogenheter till teknisk övervakning för bekämpning av brott och enligt vilken polisen har rätt att utföra teleövervakning för att förhindra och avslöja brott. I utlåtandet konstateras det att också tullverket skall ges de befogenheter som krävs för bekämpning och förhindrande av tullbrott. I inrikesministeriets utlåtande hänvisas det till ett aktuellt förslag till ändring av tvångsmedelslagen enligt vilket även teleadresser skall omfattas av bestämmelsen om teleövervakning och enligt vilket avlyssning av bostäder skall tillåtas. Den förstnämnda ändringen torde enligt utlåtandet komma att ingå också i polislagens och tullagens bestämmelser om teleövervakning. I utlåtandet föreslås att man skall överväga att utöka Lipre innehållsmässigt genom att registrera uppgifter om sådana personer för vilkas vidkommande det är skäl att misstänka att de är eller har varit delaktiga i brott i anslutning till användning av narkotika, trots att påföljden för brottet möjligen inte innebär mer än fängelse i sex månader. Enligt inrikesministeriet är det möjligt att via dessa brott komma åt allvarligare narkotikabrott. I utlåtandet hänvisar man dessutom till den proposition som avläts till riksdagen under vårsessionen 2002 och i vilken det föreslås att lagen om polisens personregister skall ersättas med en ny lag som gäller behandlingen av uppgifter inom polisväsendet.

Gränsbevakningsväsendet konstaterar i sitt

utlåtande att det är nödvändigt att det föreskrivs om datasystemet Lipre i lag. I utlåtandet föreslår man också att det till 28 § 1 mom. 4 punkten i lagförslaget skall fogas en bestämmelse om att tullmyndigheten skall ha rätt att få tillräckliga uppgifter av gränsbevakningsväsendet för att kunna övervaka utrikestrafiken. Staben för gränsbevakningsväsendet anser att det vore symmetriskt, precist och exakt avgränsat om det i lagen före-

skrevs såväl om rätten till överlåtande av uppgifter som om rätten till emottagande av uppgifter.

I utlåtandet från dataombudsmannens byrå föreslås att det i motiveringen skall betonas att syftet med användandet av de arkivsystem som avses i 23 a § och 23 c § är att göra det lättare att söka efter dokument som utplånats från datasystemet och överförts till arkivet.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

3 §. Det föreslås att till 1 mom. 9 punkten, som gäller definitionen av datasystemet för polisärenden, fogas ett omnämmande om det arkivindex som även tullverket skall använda. Det föreslås dessutom att begreppet teleövervakning definieras i den nya 1 mom. 10 punkten. Definitionen motsvarar i väsentlig grad definitionen av begreppet teleövervakning enligt 5 a kap. 1 § 1 mom. tvångsmedelslagen och 3 kap. 28 § 1 mom. polislagen. För att befästa begreppen är det motiverat att en likalydande definition tas in i tullagen.

20 d §. I 1 mom. bestäms om de allmänna och gemensamma förutsättningarna för teknisk observation. Det föreslås att momentet ändras så, att förbudet att placera avlyssnings- eller övervakningsanordningar i det rum där en person vistas eller i ett transportmedel som han eller hon använder slopas. Det förutsätts dock att i enlighet med gällande lag får teknisk observation eller optisk övervakning fortsättningsvis inte bedrivas i utrymmen som används för stadigvarande boende. Således kommer installationer av anordningar i sådana utrymmen fortfarande inte på fråga. Med hänvisning till det som framförts ovan föreskrivs i 2 mom. att en anordning som används för teknisk observation får placeras i utrymmen där teknisk observation är tillåten enligt momentet, om observationen förutsätter detta. Paragrafen motsvarar i väsentlig grad 3 kap. 31 § 2 mom. polislagen.

Det föreslås att 3 mom. preciseras på motsvarande sätt som i samband med ändringen av polislagen (21/2001). Den konkreta och preciserade misstanken om brott, som är en

statsrättslig förutsättning för tillstånd för teknisk avlyssning, optisk övervakning samt teknisk spårning, förs tydligt fram även i bestämmelsens ordalydelse. Detta förverkligas genom att bestämmelsens ordalydelse ändras från "dras den slutsatsen att han sannolikt" till "finns grundad anledning att anta att han eller hon".

20 e §. Det föreslås att en bestämmelse om förutsättningarna för teleövervakning tas in i paragrafen. Tullmännen har för att förhindra eller avslöja ett brott rätt att rikta teleövervakning mot en teleanslutning eller teleterminalutrustning som är i en persons besittning eller som denne annars antas använda. En sådan anslutning kunde tillfälligt stänga om det på grund av personens uttalanden, hotelser eller uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han gör sig skyldig till ett tullbrott för vilket inte föreskrivits ett lindrigare straff än fängelse i fyra månader, eller till ett narkotikabrott som bör betraktas som tullbrott. Paragrafen överensstämmer i väsentlig grad med 3 kap. 31 c § 1 mom. polislagen. I fråga om nivån på straffet stämmer förutsättningarna för teleövervakning till största delen överens med motsvarande bestämmelser om teleövervakning i tvångsmedelslagen.

20 f §. Det föreslås att det i paragrafen bestäms om beslut om teleövervakning och teknisk observation i vissa fall. Beslut om teleövervakning och teknisk observation i fall där den tekniska observationen förutsätter att en anordning placeras i ett fordon som den som skall observeras använder eller i ett rum eller utrymme där den som skall observeras vistas, fattas av en i 1 kap. 9 § tvångsmedelslagen avsedd domstol eller en annan

domstol där behandlingen av ärendet lämpligen kan ske. Med tanke på integritetsskyddet är installationer av anordningar som används för observation inte helt oproblematiskt. Enligt förslaget skall beslut om teknisk observation, som förutsätter att en observationsanordning placeras i det utrymme som skall vara föremål för observation, fattas av domstol. Det föreslås att det i 1 mom. bestäms att tillståndsärenden som gäller teknisk observation eller optisk övervakning avgörs utan hörande av innehavaren till det utrymme som skall avlyssnas eller observeras. I fråga om teknisk avlyssning och optisk övervakning skulle en skyldighet att höra innehavaren till det utrymme som skall avlyssnas eller observeras äventyra uppnåendet av syftet med avlyssningen eller övervakningen. Angående behandlingen av ärendet i domstol gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i 5 a kap. 5—9 §, 11 § 1 mom. samt 12 och 14 § tvångsmedelslagen. Paragrafen motsvarar 3 kap. 32 b § 1—2 mom. och 32 c § 1 mom. i polislagen.

Enligt 2 mom. har undersökningsledaren eller en till uppgiften förordnad tullöverinspektör som är förman för bekämpning av tullbrott rätt att besluta att teleövervakning eller i 1 mom. avsedd teknisk observation skall inledas, om det på grund av sakens brådskande natur är nödvändigt att åtgärden vidtas utan dröjsmål. Då skall åtgärden utan dröjsmål och inom 24 timmar efter att den har inletts anmälas till en domstol som avses i 20 h § 1 mom. Till anmälan skall fogas ett yrkande på fortsatt teleövervakning eller teknisk observation efter det att anmälan anlät till domstolen, om fortsatta åtgärder anses vara behövliga.

Enligt 3 mom. kan domstolen sedan den fått en anmälan enligt 2 mom. förbjuda fortsatt teleövervakning eller fortsatt teknisk observation eller uppställa begränsningar beträffande en åtgärd eller uppställa sådana villkor för användningen av information som den anser vara nödvändiga. Angående behandlingen av ärendet i domstol gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i 5 a kap. 5—9 §, 11 § 1 mom. samt 12 och 14 § tvångsmedelslagen.

20 g §. Det föreslås att stadgandena i 20 e § gällande lag flyttas till en ny 20 g §. Enligt 1

mom. är en tullman som har fattat beslut om eller yrkat på teknisk observation eller teleövervakning enligt 20 d § skyldig att underrätta den person som varit föremål för teknisk observation eller teleövervakning, om detta inte äventyrar det ändamål för vilket information inhämtas eller förundersökningen av ett brott. Den föreslagna bestämmelsen är till väsentliga delar likalydande som gällande bestämmelse om skyldighet att underrätta om teknisk observation. Den motsvarar även bestämmelsen om skyldighet att underrätta om teleövervakning i tvångsmedelslagen. Till 3 mom. fogas teleövervakning, varvid även över dess användning skall upprättas protokoll.

20 h §. Det föreslås att stadgandena i 20 f § gällande lag flyttas till en ny 20 h §. Till 1 mom. fogas ett omnämnande om 20 e §, som innehåller bestämmelser om teleövervakning. Ändringen medför att även uppgifter som erhållits genom teleövervakning skall granskas och att uppgifter som enbart gäller utomstående skall förstöras, om de inte behövs för att utreda ett tullbrott. Syftet med granskningen är att övervaka att bestämmelserna om förutsättningarna för observation, teknisk observation och teleövervakning följs och att uppgifterna i det material som erhållits genom observation, teknisk observation eller teleövervakning införs i enlighet med bestämmelserna om tullverkets personregister.

20 i §. Även om tullagen inte innehåller ett uttryckligt avlyssningsförbud, är det klart att en tullman inte har rätt att genom teknisk observation kringgå t.ex. sådana rättigheter att vägra vittna eller sådana skyldigheter att vittna som en misstänkt, ett vittne eller en målsägande har, vilka i övrigt begränsar förundersökningen. I fråga om den tekniska observation som regleras i tullagen är avsikten att följa samma begränsningar som vid tillämpningen av bestämmelserna i tvångsmedelslagen. Av denna orsak föreslås att till tullagen fogas en hänvisning till 5 a kap. 10 § tvångsmedelslagen. I den nya 20 i § stadgas att avlyssningsförbud enligt tvångsmedelslagen även gäller teknisk avlyssning som riktas mot en annan person än den misstänkte, eftersom även avvärjande av tullbrott hör till tullagens tillämpningsområde.

21 §. Enligt den nya ordalydelsen är ett av tullverkets personregister, förutom undersöknings- och handräckningssystemet som utgör en teknisk del av datasystemet för polisärenden, även systemets arkivindex, varvid tullverket även kan använda sig av detta delregister. Till förteckningen fogas även tullverkets nya personregister, som utgörs av arkivet inom tullverkets eget undersöknings- och handräckningssystem samt systemet för identifiering av registreringsskyltar och containrar.

23 a §. Paragrafen innehåller en grundläggande beskrivning av datasystemet för polisärenden. Det föreslås att till paragrafen fogas ett omnämnande om arkivindex. Arkivindexet har samma syfte som datasystemet för polisärenden, dvs. att registrera uppgifter för förebyggande och utredning av brott samt för åtalsprövning. Arkivindexet skall användas för att underlätta sökandet av dokument som har utplånats från datasystemet och överförts till arkivet. I 2 § förordningen om polisens personregister (1116/1995) finns de uppgifter som får registreras i arkivindexet uppräknade. Dessa uppgifter är i undersöknings- och handräckningssystemet som utgör en teknisk del av datasystemet för polisärenden, i fråga om personer, identifikationsuppgifterna i målet eller fallet, sammandrag av redogörelsen samt uppgifter om tvångsmedel.

23 c §. Det föreslås att det i paragrafen bestäms om ett nytt arkiv inom tullverkets övervaknings- och handräckningssystem. I arkivet inkluderas de uppgifter som ingått i tullstyrelsens tidigare övervaknings- och handräckningssystem. Även detta register tjänar förebyggande och utredning av brott samt åtalsprövning. Arkivindexet skall användas för att underlätta sökandet av dokument som har utplånats från datasystemet och överförts till arkivet. I praktiken blir detta register med tiden överflödigt, då uppgifterna om nya mål arkiveras i arkivindexet inom datasystemet för polisärenden.

23 d §. Det föreslås att det i paragrafen bestäms om ett system för identifiering av registreringsskyltar och containrar (Lipre), med vars hjälp man i realtid kan få noggranna uppgifter om fordon och containrar som passerar en gräns. I samband med den tekniska övervakningen registrerar systemet uppgifter

som gäller fordons registeruppgifter och även containrars identifieringsmärken. De uppgifter som har registrerats i systemet skall sparas i ett år räknat från registreringstidpunkten. Uppgifterna skall användas vid förebyggande och utredning av brott samt åtalsprövning. Det är t.ex. ibland i samband med brottsutredningar viktigt att kunna klarlägga huruvida ett visst fordon har passerat gränsen vid en viss tidpunkt.

I Lipre ingår också ett larmsystem som automatiskt jämför de uppgifter som inkommit i samband med den tekniska övervakningen med vissa av tullverkets, polisens och gränsbevakningsväsendets datafiler och meddelar träffar. En träff kan t.ex. grunda sig på uppgifter i polisens register över stulna fordon. Vid en träff tar tullmannen kontakt med den ansvariga myndigheten så att denna kan börja vidta behövliga åtgärder, t.ex. inleda en brottsutredning. Larmsystemet i Lipre hjälper också bl.a. att urskilja sådana transporter som det finns anledning att låta undersökas av genomlysningseenheten.

För att göra larmsystemet effektivare kan man för förebyggande och utredning av brott samt för åtalsprövning vid sidan av de automatiskt registrerade uppgifterna även registrera nödvändig information om fordons registeruppgifter och om containrars identifieringsmärken. Man kan dessutom registrera uppgifter om personer som skäligen kan misstänkas ha gjort eller gör sig skyldiga till brott för vilka de kan dömas till fängelse, eller personer som är eller har varit delaktiga i brott för vilka de kan dömas till fängelse i över sex månader. Följande uppgifter om personens identitet får registreras: namn, tilltalsnamn, personbeteckning, kön, signalement, modersmål, medborgarskap, hemort och adress, fotografi av personen, uppgifterna i en utlännings resedokument samt sådana uppgifter om personen som påverkar hans eller hennes egen säkerhet eller en tulltjänstemans säkerhet i arbetet. I systemet kan man också föra in uppgifter om misstänkta brott, om fordon som använts i samband med brott och om företag som har anknytning till misstänkta brott. Larmsystemet i Lipre meddelar då ett fordon eller en container som överensstämmer med uppgifterna anländer till gränsövergångsstället. Dessa uppgifter kan komma

från tullmyndigheten, polisen eller gränsbevakningsväsendet, men det är alltid tullmyndigheten som i egenskap av registerförare registrerar uppgifterna. Övriga PTG-myndigheter har rätt att titta i systemet. Det automatiska systemet med olika larm effektiverar väsentligt samarbetet mellan tullmyndigheten, polisen och gränsmyndigheterna, och effektiverar tullövervakningen på det sätt som beskrivs ovan.

24 §. Till paragrafens 1 mom. fogas bestämmelser om utplåning av uppgifter ur arkivindexet som utgör en teknisk del av data-systemet för polisärenden, ur tullverkets undersöknings- och handräckningssystem arkiv samt ur systemet för identifiering av registreringsskyltar. I fråga om arkivindexet hänvisas till 24 c § lagen om polisens personregister, där det bestäms om utplåning av uppgifter särskilt för varje delregister. Ur arkivet inom tullverkets övervaknings- och handräckningssystem skall uppgifterna utplånas då 50 år har förflutit sedan anmälningen registrerades. I samband med brottsutredningar kan även mycket gamla uppgifter vara betydelsefulla, vilket motiverar en lång förvaringstid. Ur systemet för identifiering av registreringsskyltar och containrar skall uppgifterna utplånas då 10 år har förflutit sedan uppgiften registrerades, dock så, att uppgifter som införts genom sådan teknisk övervakning som avses i 23 § 1 mom. skall utplånas då ett år har förflutit sedan uppgifterna infördes.

26 §. Enligt den nya ordalydelsen i 1 mom. stadgas att, utan hinder av sekretessbestämmelserna, får tullmyndigheten lämna ut personuppgifter även med hjälp av en teknisk anslutning, som behövs i de fall som anges i momentet, när uppgifterna lämnas till andra än tullmyndigheten.

28 §. Paragrafens 1 mom. ändras så, att det stämmer överens med 41 § 1 mom. 4 punkten lagen om gränsbevakningsväsendet (320/1999), enligt vilken gränsbevakningsväsendet får lämna ut sådana uppgifter till tullmyndigheten som behövs för förebyggande och utredning av ett tullbrott samt för övervakning av utrikestrafiken. Enligt tullagen har tullmyndigheten för närvarande rätt att, även med hjälp av en teknisk anslutning, få uppgifter som behövs för skötseln av tullver-

kets åligganden för passkontroll av gränsbevakningsväsendet om register som gäller bevakning av utlänningars inresa och utresa.

I ett nytt 2 mom. föreskrivs att utan hinder av att en sammanslutnings medlemmar, revisorer, verkställande direktör, styrelsemedlemmar eller arbetstagare är bundna av företagshemlighet eller bank- eller försäkringshemlighet, har en tullman rätt att från en privat sammanslutning eller enskild få uppgifter som behövs för förebyggande eller utredning av brott. Bestämmelsen motsvarar 36 § polislagen. Till 3 mom. fogas en bestämmelse om en tullmans rätt att få uppgifter om utdelningsadresser av en sammanslutning som bedriver postverksamhet. Om de uppgifter som avses i 2 mom. beslutar undersökningsledaren eller den tullöverinspektör som är förman för bekämpning av tullbrott och som förordnats till denna uppgift. Enligt lagförslaget är en tullmans befogenheter tillräckliga när det gäller åtkomst av hemliga telefonnummer och uppgifter om utdelningsadresser.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

3. Lagstiftningsordning

Med tanke på lagstiftningsordningen gäller de mest betydelsefulla förslagen en utvidgning av den tekniska observationen och teleövervakningen samt tullverkets nya personregister Lipre. Tillämpningsområdet för teknisk avlyssning och optisk övervakning föreslås bli utvidgat i två avseenden som är relevanta med tanke på skyddet av de grundläggande rättigheterna. För det första skall det tillåtna området för teknisk avlyssning och optisk övervakning definieras som ett rum eller utrymme som inte används för stadigvarande boende och inte som nu, som ett område utanför ett hemfridskyddat område. Teknisk avlyssning eller optisk övervakning kan riktas mot ett fordon även när det inte befinner sig på allmän plats. För det andra föreslås att en anordning för avlyssning eller över-

vakning får placeras även i det utrymme där den observerade befinner sig. För att vidta denna åtgärd har tullmannen rätt till tillträde till dylika utrymmen. Teknisk observation enligt förslaget innebär för det första ett ingrepp i skyddet för hemfrid enligt 10 § grundlagen. Teknisk avlyssning innebär även ett ingrepp i skyddet för förtroliga meddelanden och optisk övervakning ett ingrepp i skyddet för privatliv.

Syftet med teknisk observation är framför allt att bekämpa organiserad brottslighet. I detta avseende finns det således ett tungt vägande samhälleligt behov. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis gjort skillnad mellan egentliga boendetrymmen och andra utrymmen som omfattas av hemfrid (se GrUU 8/1994 och GrUU 17/1998 rd). Åtgärder som gäller andra än egentliga boendetrymmen ligger inom ett slags gränsområde vad hemfriden beträffar och når således inte den grundläggande rättighetens kärna. Det föreslås dessutom att särskilda rättssäkerhetsarrangemang fogas till teknisk observation. Beslut om teknisk observation skall fattas av en domstol i sådana fall där den tekniska avlyssningen eller den optiska övervakningen förutsätter att en anordning som används för observationen placeras i ett rum eller utrymme där den som skall observeras vistas eller i ett fordon som den som skall observeras använder. I brådskande fall får dock undersökningsledaren eller en till uppgiften förordnad tullöverinspektör som tjänstgör som förman för brottsbekämpning fatta beslutet, men åtgärden skall utan dröjsmål och senast 24 timmar efter att den har inletts anmälas till domstolen. Till anmälan skall vid behov fogas ett yrkande på att åtgärden skall fortgå. Det föreslås dessutom bestämmelser om avlyssningsförbud och ersättning för den energi som en observationsanordning förbrukar och som är avsedd för det fordon eller något annat utrymme där anordningen är placerad.

De föreslagna bestämmelserna om teleövervakning bör bedömas utgående från den i grundlagen tryggade hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden. Enligt 10 § grundlagen är brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden okränkbar. Med stöd av 3

mom. kan genom lag bestämmas om sådana inskränkningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga bl.a. vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden. Teleövervakning innebär inte rätt att avslöja hemligheten i själva meddelandet t.ex. genom avlyssning eller bandning, utan det är fråga om att inhämta identifieringsuppgifter om teledelanden eller om att tillfälligt stänga en teleanslutning eller teleterminalanslutning. Grundlagsutskottet anser (GrUU 7/1997 rd) att identifieringsuppgifterna om telefonsamtal gäller i sig förtroliga meddelanden, men när de yppas är det inte i egentlig mening fråga om att hemligheten i fråga om meddelandena åsidosätts och att rätten att få identifieringsuppgifter således inte ingår i kärnan i den grundrättighet som gäller förtroliga meddelanden. Särskilda rättssäkerhetsarrangemang föreslås också i samband med teleövervakning. Beslut om teleövervakning fattas av en domstol. I brådskande fall får dock undersökningsledaren eller en till uppgiften förordnad tullöverinspektör som tjänstgör som förman för brottsbekämpning besluta om teleövervakning, men åtgärden skall utan dröjsmål och senast 24 timmar efter att den har inletts anmälas till domstolen. Till anmälan skall vid behov fogas ett yrkande på att åtgärden skall fortgå. Dessutom föreslås bestämmelser om meddelande om teleövervakning till den som varit föremål för åtgärden, om upprättande av protokoll och översändande av det till det ministerium som saken gäller samt om avgivande av en berättelse om användningen av teleövervakning till riksdagens justitieombudsman.

Vad tullverkets nya personregister, Lipre, beträffar kan det konstateras att riksdagens grundlagsutskott i sin utlåtandepraxis har tagit ställning till målsättningarna i registreringen och konstaterat att viktiga samhälleliga behov ligger bakom den och att registreringen därför enligt utskottet är godtagbar med tanke på grundlagen (GrUU 29/1997 och GrUU 14/1998 rd). Utskottet har i nämnda utlåtanden även baserat sig på sina tidigare utlåtanden, där det hade konstaterat att skyddet av personuppgifter delvis omfattas av sådant privatliv som skyddas genom grundlagen, och hade allmänt påengterat att

detaljerade bestämmelser är viktiga när det gäller medborgarnas grundläggande rättigheter (GrUU 8/1995 rd).

Propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom propositionen likväl innehåller några bestämmelser av betydelse för de grundläggande fri- och rättig-

heterna, anser regeringen det vara ändamålsenligt att riksdagen begär utlåtande av grundlagsutskottet om propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av tullagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tullagen av den 29 december 1994 (1466/1994) 3 § 1 mom. 9 punkten, 20 d—20 f §, 21 och 23 a §, 24 § 1 mom., 26 § 1 mom. och det inledande stycket i 28 § samt 28 § 2 mom.,

av dessa lagrum 3 § 1 mom. 9 punkten, 21 och 23 a § samt 24 § 1 mom. sådana de lyder i lag 241/2001, 20 d—20 f § sådana de lyder i lag 331/1996, 26 § 1 mom. sådant det lyder delvis ändrat i lag 1104/1998 och det inledande stycket i 28 § 1 mom. sådant det lyder i sistnämnda lag, samt

fogas till 3 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i nämnda lagar 331/1996 och 241/2001, en ny 10 punkt, till lagen nya 20 g—20 i §, 23 c och 23 d § samt till 28 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i nämnda lag 1104/1998, en ny 4 punkt i stället för den 4 punkt som upphävts genom sistnämnda lag, och till paragrafen ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 och det nuvarande 3 mom. blir 3 och 4 mom., som följer:

3 §

I denna lag avses med

9) *undersöknings- och handräcknings-systemet som utgör en teknisk del av data-systemet för polisärenden* samt det förstnämnda systemets *arkivindex* det datasystem för polisärenden som avses i 1 a § lagen om polisens personregister (509/1995) i fråga om uppgifter som tullverket har registrerat,

10) *teleövervakning* inhämtande av hemliga identifieringsuppgifter om telemeddelanden som har sänts från en teleanslutning eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett allmänt telenät eller till något annat telenät som hör till tillämpningsområdet för telemarknadslagen (396/1997), eller som har mottagits till en sådan teleanslutning eller teleterminalutrustning, samt tillfällig stängning av en sådan teleanslutning eller teleterminalutrustning.

20 d §

En tullman får utföra teknisk observation av en person som inte befinner sig i ett rum eller utrymme som används för stadigvarande boende eller av ett fordon eller en vara, om det finns grundad anledning att anta att observationen kan ge uppgifter som behövs för avvärijande eller avslöjande av ett tullbrott. Förordnande för en åtgärd skall ges av en tullman som innehar minst tulluppsyningsmans tjänsteställning samt för teknisk avlyssning i mer än tre dygn av chefen för tullstyrelsens bevakningsenhet eller chefen för tullstyrelsens förundersökningsenhet eller av den tjänsteman som är chef för tulldistriktet.

En anordning som används för teknisk observation får placeras i utrymmen där teknisk observation är tillåten enligt 1 mom., om observationen förutsätter detta. En tullman har på order av en tullman i tulluppsyningsmans tjänsteställning rätt att få tillträde till ifråga-

varande utrymmen för att installera och avlägsna anordningen. Om anordningen förbrukar fordonets energi eller den energi som är avsedd för något annat utrymme där anordningen installeras, skall ersättning betalas för förbrukning som är större än ringa.

Ett ytterligare villkor för teknisk avlyssning är att det på grund av en persons uppförande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till ett tullbrott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, eller till ett narkotikabrott som bör betraktas som tullbrott. För optisk övervakning och teknisk spårning förutsätts på motsvarande sätt att det på grund av en persons uppförande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till eller medverkar till ett tullbrott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i mer än sex månader.

20 e §

En tullman har för att förhindra eller avslöja ett brott rätt att rikta teleövervakning mot en teleanslutning eller teleterminalutrustning som är i en persons besittning eller som denne annars antas använda, eller tillfälligt stänga en sådan anslutning eller anordning, om det på grund av personens uttalanden, hotelser eller uppförande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till ett tullbrott för vilket inte föreskrivits ett lindrigare straff än fängelse i fyra månader, eller till ett narkotikabrott som bör betraktas som tullbrott.

20 f §

Beslut om teleövervakning samt om teknisk observation i sådana i 20 d § 2 mom. avsedda fall där den optiska övervakningen eller tekniska avlyssningen förutsätter att en anordning som används för observationen placeras i ett fordon som den som skall observeras eller övervakas använder eller i ett rum eller utrymme i vilket den som skall observeras eller övervakas vistas, fattas av en i 1 kap. 9 § tvångsmedelslagen avsedd domstol eller en annan domstol där behandlingen av ärendet lämpligen kan ske. Ärendet avgörs utan hörande av innehavaren till det utrymme som skall avlyssnas eller observeras.

Angående behandlingen av ärendet gäller dessutom i tillämpliga delar vad som bestäms i 5 a kap. 5—9 §, 11 § 1 mom. samt 12 och 14 § tvångsmedelslagen.

Undersökningsledaren eller en till uppgiften förordnad tullöverinspektör som tjänstgör som förman för brottsbekämpning har rätt att besluta att teleövervakning eller i 1 mom. avsedd teknisk observation skall inledas, om det på grund av sakens brådskande natur är nödvändigt att åtgärden vidtas utan dröjsmål. Då skall åtgärden utan dröjsmål och inom 24 timmar efter att den har inletts anmälas till en domstol som avses i 1 mom. Till anmälan skall fogas ett yrkande på teleövervakning eller teknisk observation, om avsikten är att teleövervakningen eller den tekniska observationen skall fortsätta efter det att anmälan anlänt till domstolen.

Sedan domstolen fått en anmälan enligt 2 mom. kan den förbjuda fortsatt teleövervakning eller fortsatt teknisk observation eller uppställa begränsningar beträffande en åtgärd eller uppställa sådana villkor för användningen av information som den anser vara nödvändiga. Angående behandlingen av ärendet i domstol gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i 5 a kap. 5—9 §, 11 § 1 mom. samt 12 och 14 § tvångsmedelslagen.

20 g §

En tullman som har fattat beslut om teknisk observation eller om placering av anordning som används för teknisk observation enligt 20 d §, eller en undersökningsledare eller en till uppgiften förordnad tullöverinspektör som tjänstgör som förman för brottsbekämpning som med stöd av 20 f § 2 mom. beslutat om teleövervakning eller en tullman som gjort anmälan till domstol skall efter det att teleövervakningen eller den tekniska observationen har avslutats underrätta den person som varit föremål för åtgärden därom, om detta inte äventyrar det ändamål för vilket information inhämtas eller förundersökningen av ett brott.

Meddelande behöver inte lämnas om observation eller om vad en dylik åtgärd grundar sig på.

Den tullman som utfört teknisk avlyssning enligt 20 d § eller utfört teleövervakning enligt 20 f § 1 och 2 mom. skall utan dröjsmål

upprätta protokoll över åtgärden. Protokollet skall tillställas Tullstyrelsen samt inrikesministeriet, som årligen till riksdagens justitieombudsman avger en berättelse om användningen av sådan teknisk avlyssning och teleövervakning som avses i detta moment.

20 h §

En tullman i minst tulluppsyningsmans tjänsteställning skall utan dröjsmål granska de uppgifter som insamlats genom åtgärder enligt 20 c—20 e § och de upptagningar som erhållits genom teknisk observation enligt 20 d §. Uppgifter som enbart gäller utomstående skall utan dröjsmål förstöras efter granskningen, om de inte behövs för utredning av tullbrott.

Om fogande av material som avses i 1 mom. till tullverkets personregister beskrivs särskilt genom lag. Om en uppgift som har erhållits genom teknisk avlyssning hänförs till något annat tullbrott än det för vars förhindrande eller avbrytande avlyssningen sker, får uppgiften införas i ett personregister bara om den gäller ett tullbrott för vars förhindrande eller avbrytande avlyssning får ske.

Insamlat material och upptagningar som inte fogats till något register eller förundersökningsmaterial skall förstöras senast ett år efter att materialet sannolikt inte längre behövs för det ändamål för vilket det har anskaffats.

20 i §

Vad som i 5 a kap. 10 § tvångsmedelslagen bestäms om förbud mot att avlyssna en misstänkt, gäller också annan teknisk avlyssning som sker med stöd av denna lag än sådan som riktas mot den misstänkte.

21 §

Till tullverkets personregister hör bevakningsdataregistret, undersöknings- och handräckningssystemet som utgör en teknisk del av datasystemet för polisärenden samt det förstnämnda systemets arkivindex, arkivet inom tullverkets undersöknings- och handräckningssystem samt systemet för identifiering av registrerings skyltar och containrar, Europeiska unionens tullinformationssystem

samt de med stöd av 22 § inrättade registren för skötsel av uppgifter om vilka bestäms i lagen om tullverket (228/1991). På registren tillämpas personuppgiftslagen (523/1999), om inte något annat bestäms i denna lag.

23 a §

Undersöknings- och handräckningssystemet som utgör en teknisk del av datasystemet för polisärenden samt det förstnämnda systemets arkivindex är permanenta datasystem som drivs med hjälp av automatisk databehandling och som är avsedda för tullverkets riksomfattande bruk. För systemen får tullverket samla in och i dem registrera uppgifter som är nödvändiga för förebyggande och utredning av brott samt för åtalsprövning. Angående de uppgifter som registreras i systemen gäller vad som i lagen om polisens personregister bestäms om datasystemet för polisärenden.

23 c §

Arkivsystemet inom tullverkets undersöknings- och handräckningssystem är ett permanent personregister som drivs med hjälp av automatisk databehandling och som är avsett för tullverkets riksomfattande bruk. För systemet får tullverket samla in och i det registrera uppgifter som är nödvändiga för förebyggande och utredning av brott samt för åtalsprövning.

I registret införs uppgifter om anmälningar som gäller tullbrott och andra brott, om i tvångsmedelslagen avsedda tvångsmedel som använts i tullbrottmål, om handräckning till nationella eller utländska myndigheter i brottmål samt om straffanspråk som delgivits i tullbrottmål.

23 d §

Systemet för identifiering av registrerings skyltar och containrar är ett permanent datasystem som drivs med hjälp av automatisk databehandling och som är avsett för tullverkets riksomfattande bruk. I systemet registreras de uppgifter som erhålls genom teknisk övervakning vid gränsövergångsställen. Uppgifter som registreras i systemet får användas på det sätt som anges i 2 mom. för förebyggande och utredning av brott och för åtalsprövning.

För systemet för identifiering av registreringsskyltar och containrar får tullverket förutom de uppgifter som registreras i systemet enligt 1 mom. även samla in och i det registrera uppgifter som behövs för förebyggande och utredning av brott samt för åtalsprövning och som gäller fordons registeruppgifter och containrars identifieringsmärken samt personer som skäligen kan misstänkas

1) ha gjort sig skyldiga till eller komma att göra sig skyldiga till brott varav kan följa fängelse,

2) ha medverkat till eller medverka till brott varav kan följa fängelse i mer än sex månader.

I systemet för identifiering av registreringsskyltar och containrar får som en persons identifierings- och kontaktuppgifter införas personens namn, tilltalsnamn, personbeteckning, kön, signalement, fotografi, modersmål, medborgarskap, hemort och adress, uppgifterna i en utlännings resedokument samt sådana uppgifter om personen som påverkar hans eller hennes egen säkerhet eller en tulltjänstemans säkerhet i arbetet. I systemet får också införas uppgifter om ett misstänkt brott, ett fordon som använts i samband med ett brott och om ett företag som har anknytning till ett misstänkt brott.

24 §

Nödvändigheten av att de personuppgifter som registrerats i tullverkets personregister bevaras skall granskas minst en gång om året. Ur bevakningsdataregistret skall uppgifterna utplånas inom tio år efter att den sista uppgiften har införts. Ur undersöknings- och handräckningssystemet som utgör en teknisk del av datasystemet för polisärenden samt ur det förstnämnda systemets arkivindex skall uppgifterna utplånas på det sätt som bestäms i 24 c § lagen om polisens personregister. Ur arkivet inom tullverkets övervaknings- och handräckningssystem skall uppgifterna utplånas senast 50 år efter att den anmälan som gäller registrering av en uppgift har diarieförts. Ur systemet för identifiering av registreringsskyltar och containrar skall uppgifterna utplånas senast då 10 år har förflutit sedan uppgiften registrerades. De uppgifter som registrerats genom den övervakning som

avses i 23 d § 1 mom. skall dock utplånas senast ett år efter att uppgiften registrerades.

26 §

Utan hinder av sekretessbestämmelserna får tullmyndigheten lämna ut personuppgifter även med hjälp av en teknisk anslutning, då de behövs av

1) polis eller gränsbevakningsmyndighet för avvärjande eller utredning av brott eller för skötsel av utlänningsfrågor eller för övervakning av utlänningsars inresa och utresa,

2) utlänningsverket för skötseln av uppgifter enligt medborgarskapslagen (401/1968) och medborgarskapsförordningen (699/1985) eller utlänningslagen (378/1991) och utlänningsförordningen (142/1994),

3) utrikesministeriet och Finlands beskickningar för beviljande av pass, visum, uppehålls- eller arbetstillstånd,

4) skattemyndigheterna för verkställande av beskattning, indrivning av skatter eller avgifter, ändringssökande i skatteärenden eller för utsökning.

28 §

Utan hinder av sekretessbestämmelserna har tullmyndigheten rätt att, även med hjälp av en teknisk anslutning, få uppgifter som behövs för skötseln av tullverkets åligganden enligt överenskommelse med den registeransvarige

4) av gränsbevakningsväsendet för avvärjande och utredning av tullbrott samt för övervakning av utrikestrafik uppgifter ur register som gäller bevakning av utlänningsars inresa och utresa,

Utan hinder av att en sammanslutnings medlemmar, revisorer, verkställande direktör, styrelsemedlemmar eller arbetstagare är bundna av företagshemlighet eller bank- eller försäkringshemlighet, har en tullman på begäran av undersökningsledaren eller av en till undersökningsledare förordnad tullöverinspektör som tjänstgör som förman för brottsbekämpning rätt att från en privat sammanslutning eller enskild få uppgifter som be-

hövs för avvärjande eller utredning av tullbrott.

Tullmyndigheten har därtill rätt att för förhindrande och utredning av tullbrott av samfund som idkar televerksamhet erhålla kontaktuppgifter om en sådan teleanslutning som inte är upptagen i offentlig katalog. En tull-

man har för samma ändamål rätt att få uppgifter om utdelningsadresser av en sammanlutning som bedriver postverksamhet.

Denna lag träder i kraft den _____ 2002.

Nådendal den 28 juni 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister Jari Koskinen

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av tullagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tullagen av den 29 december 1994 (1466/1994) 3 § 1 mom. 9 punkten, 20 d—20 f §, 21 och 23 a §, 24 § 1 mom., 26 § 1 mom. och det inledande stycket i 28 § samt 28 § 2 mom.,

av dessa lagrum 3 § 1 mom. 9 punkten, 21 och 23 a § samt 24 § 1 mom. sådana de lyder i lag 241/2001, 20 d—20 f § sådana de lyder i lag 331/1996, 26 § 1 mom. sådant det lyder delvis ändrat i lag 1104/1998 och det inledande stycket i 28 § 1 mom. sådant det lyder i sistnämnda lag, samt

fogas till 3 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i nämnda lagar 331/1996 och 241/2001, en ny 10 punkt, till lagen nya 20 g—20 i §, 23 c och 23 d § samt till 28 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i nämnda lag 1104/1998, en ny 4 punkt i stället för den 4 punkt som upphävts genom sistnämnda lag, och till paragrafen ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 och det nuvarande 3 mom. blir 3 och 4 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

I denna lag avses med

9) undersöknings- och handräknings-systemet som utgör en teknisk del av data-systemet för polisärenden det datasystem för polisärenden som avses i 1 a § lagen om polisens personregister (509/1995) i fråga om uppgifter som tullverket har registrerat.

9) *undersöknings- och handräknings-systemet som utgör en teknisk del av data-systemet för polisärenden* samt det förstnämnda systemets *arkivindex* det data-system för polisärenden som avses i 1 a § lagen om polisens personregister (509/1995) i fråga om uppgifter som tullverket har registrerat,

10) *teleövervakning inhämtande av hemliga identifieringsuppgifter om telemeddelanden som har sänts från en teleanslutning eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett allmänt telenät eller till något annat telenät som hör till tillämpningsområdet för telemarknadslagen (396/1997), eller som har mottagits till en sådan teleanslutning eller teleterminalutrustning, samt tillfällig stängning av en sådan teleanslutning eller teleterminalutrustning.*

20 §

En tullman får bedriva teknisk observation av en person som inte befinner sig på ett

20 §

En tullman får utföra teknisk observation av en person som inte befinner sig i ett rum

hemfridskyddat område samt av ett transportmedel eller en vara som denne har i sin användning, om det finns grundad anledning att förmoda att observationen kan ge uppgifter som behövs för avvärjande och avslöjande av tullbrott. Avlyssnings- eller övervakningsanordningar får dock inte placeras i det rum där personen vistas eller i ett transportmedel som han använder. Förordnande för en åtgärd skall ges av en tullman som innehar minst tullupplysningsmans tjänsteställning samt för teknisk avlyssning i mer än tre dygn av chefen för tullstyrelsens bevaknings- och revisionsenhet eller den tjänsteman som är chef för tullstyrelsens förundersökningsenhet eller av chefen för tulldistriktet.

Ett ytterligare villkor för teknisk avlyssning är att av en persons uppförande eller något annat kan dras den slutsatsen att han sannolikt gör sig skyldig till ett tullbrott för vilket det stadgade strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, eller till ett narkotikabrott som bör betraktas som tullbrott. För optisk övervakning och teknisk spårning förutsätts på motsvarande sätt att av en persons uppförande eller något annat kan dras den slutsatsen att han sannolikt gör sig skyldig till eller medverkar till ett tullbrott för vilket det stadgade strängaste straffet är fängelse i mer än sex månader.

eller utrymme som används för stadigvarande boende eller av ett fordon eller en vara, om det finns grundad anledning att anta att observationen kan ge uppgifter som behövs för avvärjande eller avslöjande av ett tullbrott. Förordnande för en åtgärd skall ges av en tullman som innehar minst tullupplysningsmans tjänsteställning samt för teknisk avlyssning i mer än tre dygn av chefen för tullstyrelsens *bevakningsenhet* eller chefen för tullstyrelsens förundersökningsenhet eller av den tjänsteman som är chef för tulldistriktet.

En anordning som används för teknisk observation får placeras i utrymmen där teknisk observation är tillåten enligt 1 mom., om observationen förutsätter detta. En tullman har på order av en tullman i tullupplysningsmans tjänsteställning rätt att få tillträde till ifrågavarande utrymmen för att installera och avlägsna anordningen. Om anordningen förbrukar fordonets energi eller den energi som är avsedd för något annat utrymme där anordningen installeras, skall ersättning betalas för förbrukning som är större än ringa.

Ett ytterligare villkor för teknisk avlyssning är att *det på grund* av en persons uppförande eller annars finns *grundad anledning* att anta att han eller hon gör sig skyldig till ett tullbrott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, eller till ett narkotikabrott som bör betraktas som tullbrott. För optisk övervakning och teknisk spårning förutsätts på motsvarande sätt att det på grund av en persons uppförande eller annars finns *grundad anledning* att anta att han eller hon gör sig skyldig till eller medverkar till ett tullbrott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i mer än sex månader.

20 e §

En tullman har för att förhindra eller avslöja ett brott rätt att rikta teleövervakning mot en teleanslutning eller teleterminalutrustning som är i en persons besittning eller

som denne annars antas använda, eller tillfälligt stänga en sådan anslutning eller anordning, om det på grund av personens uttalanden, hotelser eller uppförande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till ett tullbrott för vilket inte föreskrivits ett lindrigare straff än fängelse i fyra månader, eller till ett narkotikabrott som bör betraktas som tullbrott.

20 f §

Beslut om teleövervakning samt om teknisk observation i sådana i 20 d § 2 mom. avsedda fall där den optiska övervakningen eller tekniska avlyssningen förutsätter att en anordning som används för observationen placeras i ett fordon som den som skall observeras eller övervakas använder eller i ett rum eller utrymme i vilket den som skall observeras eller övervakas vistas, fattas av en i 1 kap. 9 § tvångsmedelslagen avsedd domstol eller en annan domstol där behandlingen av ärendet lämpligen kan ske. Ärendet avgörs utan hörande av innehavaren till det utrymme som skall avlyssnas eller observeras. Angående behandlingen av ärendet gäller dessutom i tillämpliga delar vad som bestäms i 5 a kap. 5—9 §, 11 § 1 mom. samt 12 och 14 § tvångsmedelslagen.

Undersökningsledaren eller en till uppgiften förordnad tullöverinspektör som tjänstgör som förman för brottsbekämpning har rätt att besluta att teleövervakning eller i 1 mom. avsedd teknisk observation skall inledas, om det på grund av sakens brådskande natur är nödvändigt att åtgärden vidtas utan dröjsmål. Då skall åtgärden utan dröjsmål och inom 24 timmar efter att den har inletts anmälas till en domstol som avses i 1 mom. Till anmälan skall fogas ett yrkande på teleövervakning eller teknisk observation, om avsikten är att teleövervakningen eller den tekniska observationen skall fortsätta efter det att anmälan anlänt till domstolen.

Sedan domstolen fått en anmälan enligt 2 mom. kan den förbjuda fortsatt teleövervakning eller fortsatt teknisk observation eller uppställa begränsningar beträffande en åtgärd eller uppställa sådana villkor för användningen av information som den anser

20 e §

En tullman som har fattat beslut om teknisk observation enligt 20 d § 1 mom. skall genast efter att åtgärden har avslutats därom underrätta den person som varit föremål för observation, om detta inte äventyrar det ändamål för vilket information inhämtas eller förundersökningen av ett brott.

Meddelande behöver inte lämnas om observation eller om vad en dylik åtgärd grundar sig på.

Den tullman som utför teknisk avlyssning enligt 20 d § 1 mom. skall utan dröjsmål upprätta protokoll över åtgärden. Protokollet skall tillställas tullstyrelsen och inrikesministeriet, som årligen avger en berättelse om teknisk avlyssning till riksdagens justitieombudsman.

20 f §

En tullman i minst tulluppsyningsmans tjänsteställning skall utan dröjsmål granska de uppgifter som insamlats genom åtgärder enligt 20 c och 20 d §§ och de upptagningar som erhållits genom teknisk observation enligt 20 d §. Uppgifter som enbart berör utomstående skall utan dröjsmål förstöras efter granskningen, om de inte behövs för utredning av tullbrott.

Det stadgas särskilt genom lag hur material som avses i 1 mom. skall fogas till tullverkets personregister. Om en uppgift som har erhållits genom teknisk avlyssning hänför sig till något annat tullbrott än det för

vara nödvändiga. Angående behandlingen av ärendet i domstol gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i 5 a kap. 5—9 §, 11 § 1 mom. samt 12 och 14 § tvångsmedelslagen.

20 g §

En tullman som har fattat beslut om teknisk observation eller om placering av ordning som används för teknisk observation enligt 20 d §, eller en undersökningsledare eller en till uppgiften förordnad tullöverinspektör som tjänstgör som förman för brottsbekämpning som med stöd av 20 f § 2 mom. beslutat om teleövervakning eller en tullman som gjort anmälan till domstol skall efter det att teleövervakningen eller den tekniska observationen har avslutats underrätta den person som varit föremål för åtgärden därom, om detta inte äventyrar det ändamål för vilket information inhämtas eller förundersökningen av ett brott.

Meddelande behöver inte lämnas om observation eller om vad en dylik åtgärd grundar sig på.

Den tullman som utfört teknisk avlyssning enligt 20 d § eller utfört teleövervakning enligt 20 f § 1 och 2 mom. skall utan dröjsmål upprätta protokoll över åtgärden. Protokollet skall tillställas tullstyrelsen samt inrikesministeriet, som årligen till riksdagens justitieombudsman avger en berättelse om användningen av sådan teknisk avlyssning och teleövervakning som avses i detta moment.

20 h §

En tullman i minst tulluppsyningsmans tjänsteställning skall utan dröjsmål granska de uppgifter som insamlats genom åtgärder enligt 20 c—20 e § och de upptagningar som erhållits genom teknisk observation enligt 20 d §. Uppgifter som enbart gäller utomstående skall utan dröjsmål förstöras efter granskningen, om de inte behövs för utredning av tullbrott.

Om fogande av material som avses i 1 mom. till tullverkets personregister föreskrivs särskilt genom lag. Om en uppgift som har erhållits genom teknisk avlyssning hänför sig till något annat tullbrott än det för

Gällande lydelse

vars förhindrande eller avbrytande avlyssningen sker, får uppgiften införas i ett personregister bara om den gäller ett tullbrott för vars förhindrande eller avbrytande avlyssning får ske.

Insamlat material och upptagningar som inte fogats till något register eller förundersökningsmaterial skall förstöras senast ett år efter att materialet sannolikt inte längre behövs för det ändamål för vilket det har anskaffats.

21 §

Till tullverkets personregister hör bevakningsdataregistret, undersöknings- och handräckningssystemet som utgör en teknisk del av datasystemet för polisärenden, Europeiska unionens tullinformationssystem samt de i 22 § avsedda registren för skötsel av uppgifter om vilka bestäms i lagen om tullverket (228/1991). På registren tillämpas personuppgiftslagen (523/1999), om inte något annat bestäms i denna lag.

23 a §

Undersöknings- och handräckningssystemet som utgör en teknisk del av datasystemet för polisärenden är ett permanent datasystem som drivs med hjälp av automatisk databehandling och som är avsett för tullverkets riksomfattande bruk. För systemet får tullverket samla in och i det registrera uppgifter som är nödvändiga för förebyggande och utredning av brott samt för åtalsprövning. Angående de uppgifter som registreras i systemet gäller vad som i lagen om polisens personregister bestäms om datasy-

Föreslagen lydelse

vars förhindrande eller avbrytande avlyssningen sker, får uppgiften införas i ett personregister bara om den gäller ett tullbrott för vars förhindrande eller avbrytande avlyssning får ske.

Insamlat material och upptagningar som inte fogats till något register eller förundersökningsmaterial skall förstöras senast ett år efter att materialet sannolikt inte längre behövs för det ändamål för vilket det har anskaffats.

20 i §

Vad som i 5 a kap. 10 § tvångsmedelslagen bestäms om förbud mot att avlyssna en misstänkt, gäller också annan teknisk avlyssning som sker med stöd av denna lag än sådan som riktas mot den misstänkte.

21 §

Till tullverkets personregister hör bevakningsdataregistret, undersöknings- och handräckningssystemet som utgör en teknisk del av datasystemet för polisärenden *samt det förstnämnda systemets arkivindex, arkivet inom tullverkets undersöknings- och handräckningssystem samt systemet för identifiering av registrerings skyltar och containrar*, Europeiska unionens tullinformationssystem samt de med stöd av 22 § inrättade registren för skötsel av uppgifter om vilka bestäms i lagen om tullverket (228/1991). På registren tillämpas personuppgiftslagen (523/1999), om inte något annat bestäms i denna lag.

23 a §

Undersöknings- och handräckningssystemet som utgör en teknisk del av datasystemet för polisärenden *samt det förstnämnda systemets arkivindex* är permanenta datasystem som drivs med hjälp av automatisk databehandling och som är avsedda för tullverkets riksomfattande bruk. För systemen får tullverket samla in och i dem registrera uppgifter som är nödvändiga för förebyggande och utredning av brott samt för åtalsprövning. Angående de uppgifter som registreras i systemen gäller vad som i lagen om

stemet för polisärenden.

polisens personregister bestäms om datasystemet för polisärenden.

23 c §

Arkivsystemet inom tullverkets undersöknings- och handräckningssystem är ett permanent personregister som drivs med hjälp av automatisk databehandling och som är avsett för tullverkets riksomfattande bruk. För systemet får tullverket samla in och i det registrera uppgifter som är nödvändiga för förebyggande och utredning av brott samt för åtalsprövning.

I registret införs uppgifter om anmälningar som gäller tullbrott och andra brott, om i tvångsmedelslagen avsedda tvångsmedel som använts i tullbrottmål, om handräckning till nationella eller utländska myndigheter i brottmål samt om straffanspråk som delgivits i tullbrottmål.

23 d §

Systemet för identifiering av registrerings skyltar och containrar är ett permanent datasystem som drivs med hjälp av automatisk databehandling och som är avsett för tullverkets riksomfattande bruk. I systemet registreras de uppgifter som erhålls genom teknisk övervakning vid gränsövergångsställen. Uppgifter som registreras i systemet får användas på det sätt som anges i 2 mom. för förebyggande och utredning av brott och för åtalsprövning.

För systemet för identifiering av registreringsskyltar och containrar får tullverket förutom de uppgifter som registreras i systemet enligt 1 mom. även samla in och i det registrera uppgifter som behövs för förebyggande och utredning av brott samt för åtalsprövning och som gäller fordons registeruppgifter och containrars identifieringsmärken samt personer som skäligen kan misstänkas

1) ha gjort sig skyldiga till eller komma att göra sig skyldiga till brott varav kan följa fängelse,

2) ha medverkat till eller medverka till brott varav kan följa fängelse i mer än sex månader.

I systemet för identifiering av registre-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ringsskyltar och containrar får som en persons identifierings- och kontaktuppgifter införas personens namn, tilltalsnamn, personbeteckning, kön, signalement, fotografi, modersmål, medborgarskap, hemort och adress, uppgifterna i en utlännings resedokument samt sådana uppgifter om personen som påverkar hans eller hennes egen säkerhet eller en tulltjänstemans säkerhet i arbetet. I systemet får också införas uppgifter om ett misstänkt brott, ett fordon som använts i samband med ett brott och om ett företag som har anknytning till ett misstänkt brott.

24 §

Nödvändigheten av att personuppgifterna i registren bevaras skall granskas minst en gång om året. Ur bevakningsdataregistret skall uppgifterna utplånas inom tio år efter att den sista uppgiften har införts. Ur undersöknings- och handräckningssystemet som utgör en teknisk del av datasystemet för polisärenden skall uppgifterna utplånas på det sätt som bestäms i 24 c § lagen om polisens personregister.

24 §

Nödvändigheten av att de personuppgifter som registrerats i tullverkets personregister bevaras skall granskas minst en gång om året. Ur bevakningsdataregistret skall uppgifterna utplånas inom tio år efter att den sista uppgiften har införts. Ur undersöknings- och handräckningssystemet som utgör en teknisk del av datasystemet för polisärenden samt ur det förstnämnda systemets arkivindex skall uppgifterna utplånas på det sätt som bestäms i 24 c § lagen om polisens personregister. Ur arkivet inom tullverkets övervaknings- och handräckningssystem skall uppgifterna utplånas senast 50 år efter att den anmälan som gäller registrering av en uppgift har diarieförts. Ur systemet för identifiering av registreringsskyltar och containrar skall uppgifterna utplånas senast då 10 år har förflutit sedan uppgiften registrerades. De uppgifter som registrerats genom den övervakning som avses i 23 d § 1 mom. skall dock utplånas senast ett år efter att uppgiften registrerades.

26 §

Tullmyndigheten får lämna ut personuppgifter även med hjälp av en teknisk anslutning, då de behövs av

- 1) polis eller gränsbevakningsmyndighet för förekommande och undersökning av brott eller för skötsel av utlänningsfrågor och för övervakning av utlänningars inresa och utresa,
- 2) utlänningsverket för behandling av frå-

26 §

Utan hinder av sekretessbestämmelserna får tullmyndigheten lämna ut personuppgifter även med hjälp av en teknisk anslutning, då de behövs av

- 1) polis eller gränsbevakningsmyndighet för avvärjande eller undersökning av brott eller för skötsel av utlänningsfrågor eller för övervakning av utlänningars inresa och utresa,
- 2) utlänningsverket för skötseln av uppgif-

gor enligt medborgarskapslagen och medborgarskapsförordningen samt utlänningslagen (378/1991) och utlänningsförordningen (142/1994),

3) utrikesministeriet och Finlands beskickningar för beviljande av pass, visum, uppehålls- eller arbetstillstånd,

4) skattemyndigheter för verkställande av beskattning, indrivning av skatter och avgifter, ändringssökande i skatteärenden och för utsökning.

28 §

Tullmyndigheten har rätt att, även med hjälp av en teknisk anslutning, få uppgifter som behövs för skötseln av tullverkets åligganden enligt överenskommelse med respektive registeransvarig.

Tullmyndigheten har därtill rätt att för förekommande och undersökning av tullbrott av samfund som idkar televerksamhet erhålla kontaktuppgifter om en sådan teleanslutning som inte är upptagen i offentlig katalog.

ter enligt medborgarskapslagen (401/1968) och medborgarskapsförordningen (699/1985) samt utlänningslagen (378/1991) och utlänningsförordningen (142/1994),

3) utrikesministeriet och Finlands beskickningar för beviljande av pass, visum, uppehålls- eller arbetstillstånd,

4) skattemyndigheterna för verkställande av beskattning, indrivning av skatter eller avgifter, ändringssökande i skatteärenden eller för utsökning.

28 §

Utan hinder av sekretessbestämmelserna har tullmyndigheten rätt att, även med hjälp av en teknisk anslutning, få uppgifter som behövs för skötseln av tullverkets åligganden enligt överenskommelse med den registeransvarige

4) av gränsbevakningsväsendet för avvärjande och utredning av tullbrott samt för övervakning av utrikestrafik uppgifter ur register som gäller bevakning av utlänningars inresa och utresa,

Utan hinder av att en sammanslutnings medlemmar, revisorer, verkställande direktör, styrelsemedlemmar eller arbetstagare är bundna av företagshemlighet eller bank- eller försäkringshemlighet, har en tullman på begäran av undersökningsledaren eller av en till undersökningsledare förordnad tullöverinspektör som tjänstgör som förman för brottsbekämpning rätt att från en privat sammanslutning eller enskild få uppgifter som behövs för avvärjande eller utredning av brott.

Tullmyndigheten har därtill rätt att för förhindrande och utredning av tullbrott av samfund som idkar televerksamhet erhålla kontaktuppgifter om en sådan teleanslutning som inte är upptagen i offentlig katalog. En tullman har för samma ändamål rätt att få uppgifter om utdelningsadresser av en sammanslutning som bedriver postverksamhet.

Denna lag träder i kraft den 2002.